

Kabdebó Lóránt születésnapjára

Kabdebó Lóránt professzor úr – a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának alapító dékánja, jelenleg professor emeritusa, az Irodalomtudományi Doktori Iskola törzstagja, a doktori iskola Modern szövegtudomány nevű doktori programjának alapítója és ma is vezetője, témavezetőnk és oktatónk – lankadatlanul őrzi eredendően kíváncsi természetét. Arról van szó, egészen egyszerűen szólva, hogy: érdeklik őt az emberek, kíváncsi a cselekedeteikre, a motivációikra, a gondolataikra, az érzelmeikre. Hihetetlen bőségben és változatosságban vonultak el előtte élete során már eddig is a legkülönbözőbb természetű emberek: a kutatásainak tárgyaként tanulmányozott írófélék és a kutatásaiban részes kollégák egyaránt, mégpedig nemcsak az utóbbi évszázadból, hanem ha pályakezdésének első elmélyedését, a Dayka Gábor életművét célzó kutatásait is beleszámítjuk, akkor jó két és fél évszázad időtávlatából. Kabdebó professzor – akkor még nem volt professzor, hanem egyszerű középiskolai tanár, később pedig irodalmi muzeológus – kíváncsi tekintettel vette szemügyre sokféleségüket, s megpróbálta sorra megérteni őket. Élethelyzetüket, szándékaikat, törekvéseiket. Képességeiket, sikereiket és kudarcaikat. Azt, amit előtérbe állítottak magukról, éppúgy, mint azt, amit elleplezni, takargatni próbáltak. Az emberi természet iránti kiapadhatatlan kíváncsisága és e téren egyre gazdagodó tapasztalatai hozták magukkal, hogy mélyen megértő szemtanúja volt ezerféle irodalmi történésnek, beleérező revelálója holtak és élők hajdani és mai céljainak és szándékainak, figyelmes beszélgetőtársa és szellemi partnere ilyen vagy olyan irányban elkötelezett, változó mértékű módszertani tudatossággal bíró, eltérő teljesítményeket felmutató, ám legjobbjaikban mindig egy személyes kutatási program végrehajtásának benső vágyától vezérelt munkatársainak, kollégáinak, később már beosztottainak és tanítványainak.

Először mindig a megértésre törekvés mozgatja: tájékozódik, kérdez, felmér, kipuhatól, pontosít, majd elemébe lendül, és azt a sokfélést, amit a konkrét életpélda az eszébe juttatott, asszociációkon és analógiákon végighaladva, az ösztönösség és a tudatosság, a személyesség és az egzakt leírás arányait szabadon változtatva, a lehető legérzékletesebben tárja elő, s kínálja ezzel hasznosításra, kiaknázásra, megfontolásra azt a hosszan, szemléletesen és élvezetesen kibontott szólamot, amely egyszerre felszabadító és látószöveget szélesítő hatású a hallgatóban, ugyanakkor minden másnál hatékonyabban tanít a megragadás, a leírás, a viszonyba állítás érvényességi normáinak megingathatatlanul magas minőségi szintjét sűrítő eszme-futtatások művészetére. Kevés és gyengécske inger is a legmagasabb szinten váltja ki ezt a reflektáló, értékeknek, minőségeknek, szempontoknak, törekvéseknek és vágyaknak helyet kereső vagy helyet csináló gondolatmenetet. Oktató kollégáim a szerencsés szemtanúk rá: micsoda élmény Kabdebó professzorral évente együtt

felvételiztetni a doktorandusz hallgatókat, félévente pedig beszámoltatni őket munkájukról és eredményeikről. Ha – feltéve, de meg persze nem engedve – előfordulna is egy-egy esetben, hogy a felkészültség átütő erejéből, a szívós munka gyümölcseiből vagy a magabiztos jártasság fölényes biztonságából csupán írmagocskák kevéssé meggyőző törmelékei mutatkoznak a delikvens előadásában, már rég nem az ifjú kollégára figyelünk. Hanem Kabdebó professzor intellektusának és empátiájának újabb bemutató repülésére, adatoknak, összefüggéseknek, emlékeknek és hívószavaknak arra a szélesen szárnyaló röpívére, amelynek végeztével igazán már nincs miegyéb reflexiót mondani a kisesszé alkalmát épp kiváltó tanítványunknak. Csak annyit szoktunk ilyenkor hozzáfűzni: no, látja, kérem, hát ezt és így! És a korábban akadozva kibontott témácska hirtelen magasabb értelmet nyer, összefüggésekbe helyeződik, tétre tesz szert, anyagban és módszerben feldúsul, s gyakran egy megírásra érdemes disszertáció gondolati centrumává avanzsál. Számomra, számunkra különösen örvendetes, ünnepi pillanatok ezek, amikor csakugyan azt érezzük, hogy a jó szakember problémaérzékenysége és a jó tanár éthosza ismét – talán – magával ragadhat valakit.

Ezért örülök, hogy Lóránt (önnön éber figyelmével kísért) jó egészségben van, s soha el nem mulasztaná, hogy a doktori iskola legfontosabb, mert a tudás valódi természetének és kiterjedésének megmutatkozására teret engedő alkalmain, elhivatottan és elkötelezetten, részt ne vegyen. Ahogyan ott van minden tavasszal a végzősök szalamander-ünnepségén meg a tanévzáró ünnepi szenátusülésen is, ahol – ki tudja: talán némi extravaganciának teret engedve (ez sem állna Lóránttól távol!), de éppígy lehet, hogy éppígy méltóságot és tartást mutatva – professzori talárunkban szoktunk együtt feszíteni. De ott van a hétköznapokban is: az országos nyilvántartás nem kevesebb, mint tizenhat doktori fokozatszerzést tart nyilván a neve alatt; ezeknek a hallgatóknak a számára ő volt a szemléletet meghatározó, kutatási célokat kijelölő, majd azok teljesülését megítélő témavezető, konzulens és mester. Arra is rá tudjuk venni, hogy a kutatószemináriumokon túl reguláris doktori órák tárgyjegyzőjeként is rendszeresen adjon át, adjon tovább hallgatóinknak a még ma is exponenciálisan bővülő kutatói tapasztalataiból. S van példa arra is, hogy a műhelymunka csakugyan termőre fordul. Kabdebó Lóránt, a Szabó Lőrinc-életmű legautentikusabb, szövegkiadási vállalkozásokat irányító, legutóbb az internetes kritikai kiadás alapjait is megeremtő szakértője, miskolci hallgatóival közösen, velük munkamegosztásra lépve jelentette meg igényes szövegkiadásban a miskolci születésű költő lírai életművét, számos további írását, irodalmi tanulmányát, előadását, kritikáját, fordítását, feljegyzését, naplójegyzetét, levelezését, a környezetében keletkezett dokumentumokat, valamint a mindezek tanulmányozásához szükséges segédkönyveket (bibliográfiát, könyvtárjegyzéket). E munkálatok autentikus közege és az utánpótlás elsődleges bázisa ma is a Miskolci Egyetem Szabó Lőrinc Kutatóhelye.

Kabdebó Lóránt állítólag nyolcvan esztendő. Semmi jele annak, hogy erejében megfogyatkozott volna. De amit teljes bizonyossággal állíthatunk: szellemi kíváncsisága, megítélő ereje, paradigmátikus látást teremtő szintetizálni tudása és akarása, a vonatkozási pontokat összekapcsolni képes alkotói szabadsága teljességgel

töretlen. Továbbra sincs kedvesebb öröme és elfoglaltsága annál, mint hogy kíváncsian, töprengve megálljon egy a szövegei által kirajzolt irodalmár arcél vagy egy a sors által elébe vetett irodalomtörténész kolléga előtt, hogy a holtakat megérteni próbálja, az élőket pedig, ezen túl, még kiteljesíteni és alkotói lendülethez juttatni is. Kedves Lóri, Isten adjon Neked számolatlanul, jó egészségben, további teremtő éveket, kedves műhelyed és a hazai irodalomtudós szakma megbecsülésétől övezve!

Kecskeméti Gábor